

JAARVERSLAG 2020

Overzicht

Voorwoord	3
Missie	4
Memisa in de wereld	5
Samenwerkingen	6
DR Congo	8
Benin	18
Burundi	20
Guinee	22
Mauritanië	24

India	26
België	28
Blik op de toekomst	30
Onze organisatie	34
Risicobeheer	35
Financiën	36
Dit was 2020	38
Samen met	39

Voorwoord

Beste lezer,

2020 was enerzijds een jaar om snel te vergeten: crisis en verlies van dierbaren en kennissen, soms zonder mogelijkheid om afscheid te nemen. We ondervonden dat ons zo performante gezondheidssysteem in België ook kwetsbaar is. Tegelijkertijd ontdekten we hoe kostbaar het contact met familie en vrienden is, iets wat vroeger vanzelfsprekend leek. We stonden stil bij het belang van solidariteit binnen de gemeenschap en van zorg dragen voor elkaar. Het werd duidelijk hoe precieus de inzet van gezondheidspersoneel - en alle essentiële diensten - is, sectoren dikwijls ondergewaardeerd in onze maatschappij.

Deze foto doet denken aan de huidige situatie, maar het is een beeld van 100 jaar geleden toen de Spaanse griep wereldwijd meer dan 50 miljoen slachtoffers maakte. Wanneer in maart 2020 duidelijk werd dat het virus zich wereldwijd aan het verspreiden was, hielden we allen synchroon onze adem in bij de gedachte aan de catastrofe die dit in Afrika en andere gebieden met zwakke gezondheidssystemen zou kunnen veroorzaken. Memisa kon snel schakelen, vermits we in DR Congo en andere landen in Afrika inzetten op de versterking van de basisgezondheidszorg. We zorgden ervoor dat beschermend materiaal en de nodige basisuitrusting tot in de meest perifere gebieden raakte.

Er vielen ernstig zieken en sterfgevallen, maar de omvang van de epidemie bleef in de meeste gebieden gelukkig beperkt. We weten nu dat dit sterk gelinkt is aan het feit dat de meeste mensen er in de buitenlucht leven. Toch blijven er nog veel vraagtekens en onzekerheden.

Memisa kon in 2020 haar activiteiten verderzetten dankzij het aanpassingsvermogen en de creativiteit van haar medewerkers, maar ook dankzij de trouwe steun van onze donateurs. Samen met onze lokale partners bleven we inzetten op een verbetering van de infrastructuur van de medische centra, de voorziening van medisch materiaal en medicijnen en continue vormingen en opleidingen voor het gezondheidspersoneel.

Dit blijft de kern van onze missie: de toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg verbeteren voor iedereen en in eerste instantie voor de meest kwetsbaren.

Eens te meer zien we dat sterke gezondheidssystemen nodig zijn om de schokken op te vangen van bijvoorbeeld een epidemie én dat toegang tot gezondheidszorg een universeel recht moet zijn. Memisa onderschrijft het pleidooi tegen commercialisering van de gezondheidszorg, zoals ook het Europese burgerinitiatief "no profit on pandemic". Een collectieve dreiging vraagt om solidariteit, niet om privaat winstbejag.

2020 was voor Memisa als organisatie ook een bijzonder jaar, omwille van de overdracht van het voorzitterschap en de algemene directie. Dit konden we jammer genoeg niet opluisteren met de nodige plechtigheid in aanwezigheid van leden en medewerkers.

We hebben veel geleerd in dit vreemde jaar en we kijken naar een nieuw jaar vol hoop en mogelijkheden!

In dit jaarverslag kan u de details bekijken van onze verwezenlijkingen. We hopen dat het u samen met ons verder kan inspireren!

Een collectieve dreiging vraagt om solidariteit, niet om privaat winstbejag.

Frank De Paepe
Voorzitter raad
van bestuur

Elies Van Belle
Algemeen directeur
van Memisa

Missie

Kwaliteitsvolle gezondheidszorg bevorderen voor iedereen met speciale aandacht voor de armste en meest kwetsbare bevolkingsgroepen.

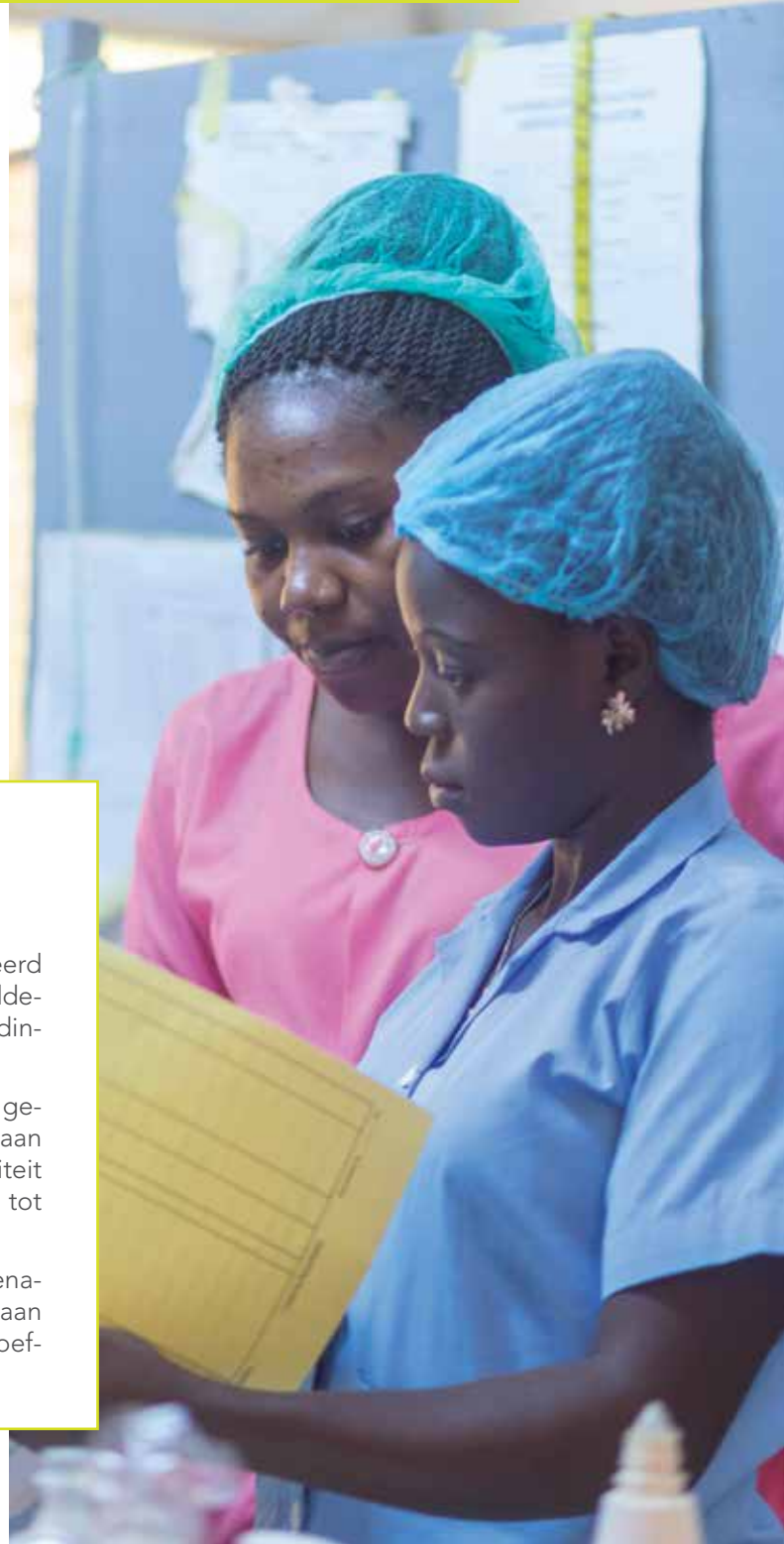
De drijfveer van Memisa is solidariteit en internationale samenwerking. Onze christelijke wortels zijn uitgegroeid tot een scherp gevoel voor sociale rechtvaardigheid en een evenredige verdeling van middelen en diensten wereldwijd. Voor Memisa betekent ontwikkelingssamenwerking het streven naar een mensgerichte, duurzame en inclusieve maatschappij. Gelijkheid, verbondenheid en verantwoordelijkheid zijn enkele basiswaarden die Memisa hanteert in al haar activiteiten en beslissingen.

Doelstellingen

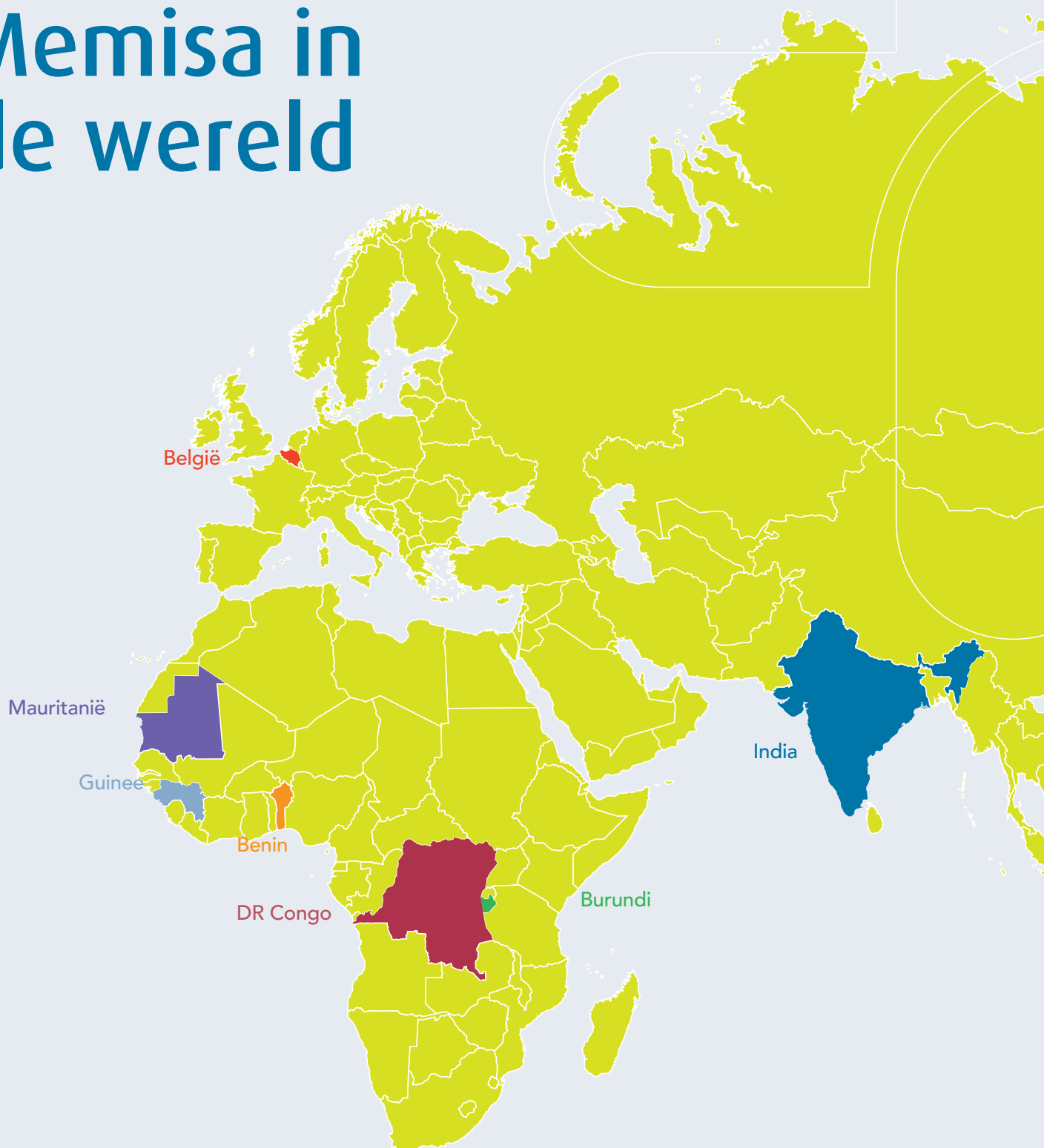
De missie van Memisa wordt vertaald in twee doelstellingen: enerzijds werken we samen met plaatselijke gezondheidsstructuren en hun personeel om de kwaliteit en beschikbaarheid van de zorg te verbeteren en anderzijds werken we met lokale gemeenschappen voor meer solidariteit, het recht op gezondheid en financiële toegang tot gezondheidszorg.

Onze strategie: het gezondheidssysteem versterken

- Gezondheidscentra en ziekenhuizen worden gerenoveerd en uitgerust met aangepast materiaal en geneesmiddelen en het medisch personeel krijgt adequate opleidingen om kwaliteitsvolle zorg te verlenen.
- De bevolking wordt bewust gemaakt van het recht op gezondheidszorg en gesensibiliseerd om bij te dragen aan de gemeenschap. Verschillende manieren van solidariteit worden geïntroduceerd om de financiële toegang tot zorg te waarborgen.
- Gezondheidsinstanties en beleidsmakers worden benaderd met praktijkervaringen en we gaan de dialoog aan om het gezondheidsbeleid aan te passen aan de behoeften van de bevolking.

Memisa in de wereld

Memisa bereikt in totaal meer dan 7 miljoen mensen gespreid over 5 Afrikaanse landen en India.

Memisa voert een vijfjarenplan uit dat startte in 2017 en afloopt in 2021. Dit programma krijgt onder meer financiering van België (DGD) en de Europese Unie.

DR Congo	p.8
Benin	p.18
Burundi	p.20
Guinee	p.22
Mauritanië	p.24
India	p.26
België	p.28

Samenwerkingen

Gedeelde expertise leidt tot betere resultaten. Daarom werkt Memisa niet alleen in Afrika en India samen met lokale partners. Ook de opbouw van complementariteit en synergie met andere Belgische actoren staat centraal in onze werking.

Een sprekend voorbeeld van deze complementariteit is onze samenwerking met **Artsen Zonder Vakantie**. Onze jarenlange gedeelde terreinervaring zorgde ervoor dat we samen een vijfjarenprogramma (2017-2021) opstelden dat we nu uitvoeren. Een van de belangrijkste pijlers voor Memisa is het verbeteren van de beschikbaarheid en de kwaliteit van de zorg. Continue vorming van het medisch personeel is hierbij essentieel. Artsen Zonder Vakantie versterkt de capaciteiten van het ziekenhuis(personeel) via capaciteitsversterkende missies in verschillende ziekenhuizen die Memisa ook ondersteunt. Daarnaast versterken we elkaar binnen ons educatief programma in België.

Ook de groeiende synergie met **Lumos-UZ Leuven** vergroot de impact van onze projecten. Kennisoverdracht via praktische stages en uitwisselingen staat hierbij centraal.

De samenwerking met het **Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen** versterkt onze acties in verschillende landen. Hun expertise is een grote meerwaarde voor het aanpakken van mondiale gezondheidskwesties.

De gezondheidssector is altijd zeer belangrijk geweest voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De ervaring van het Belgisch Ontwikkelingsagentschap **Enabel** met het opbouwen van veerkrachtige en doeltreffende gezondheidssystemen, verhoogt de kwaliteit van onze gemeenschappelijke projecten.

Zij aan zij met **Louvain Cooperation** maken we deel uit van een consortium in Burundi waarin elke actor zijn eigen expertise kan uitdragen.

Samen met de gemeenschap van **Sant'Egidio** werken we binnen het internationale programma DREAM, aan de verbetering van de gezondheidszorg in DR Congo en Guinee.

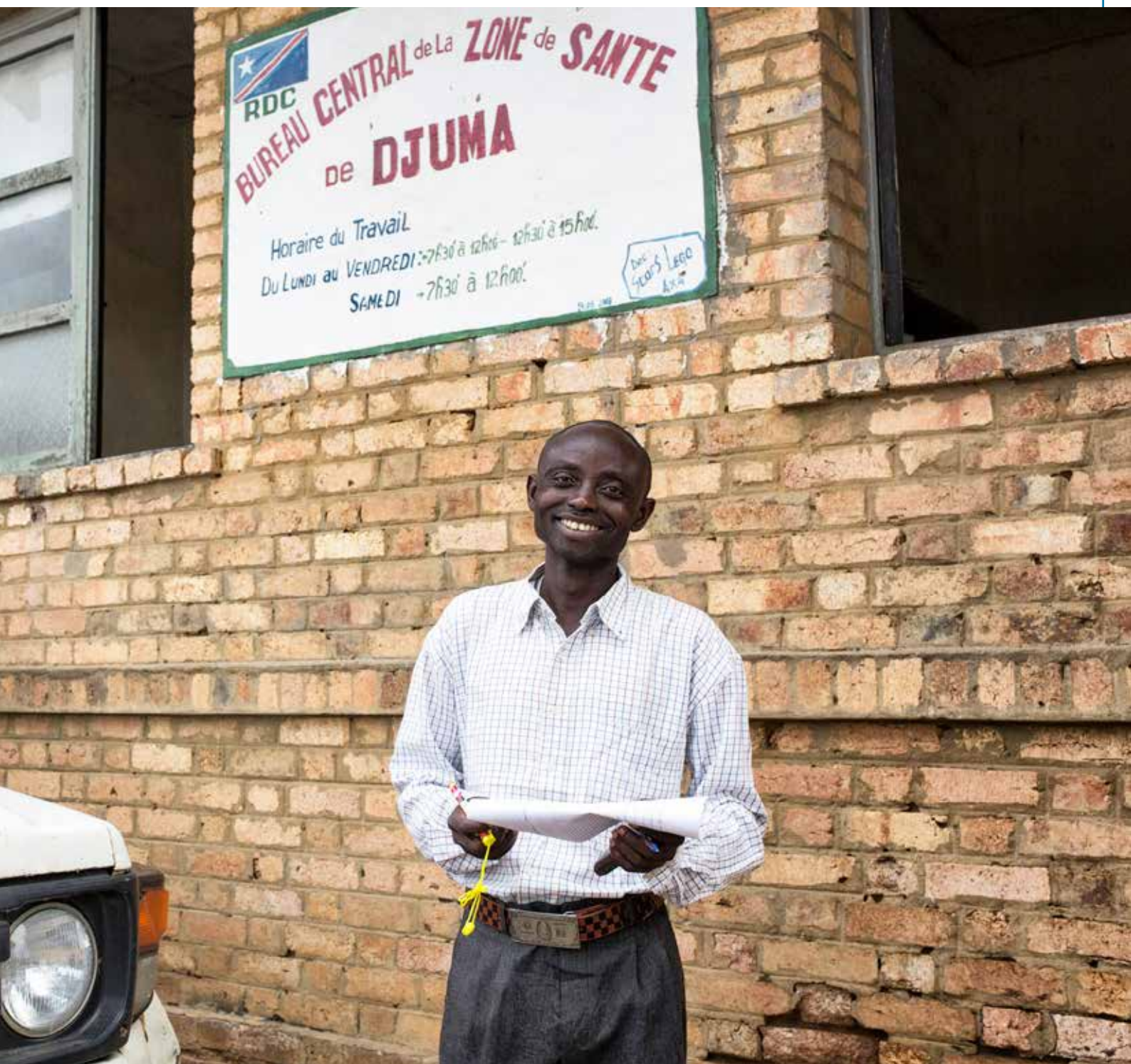
De grote uitdagingen voor de toekomst zijn gelinkt aan de snel evoluerende context mondiaal en binnen onze sector. Overleg en samenwerking met gelijkgezinde actoren is daarom cruciaal. Memisa is dankbaar voor deze duurzame partnerschappen en het blijk van vertrouwen. Ook de komende jaren blijven we investeren in de opbouw van complementariteit en synergie zodat middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet en we samen tot de beste resultaten komen.

ARTSEN ZONDER VAKANTIE
MEDECINS SANS VACANCES
MEDICS WITHOUT VACATION
KENNIS GENEEST

SHARING KNOWLEDGE
LUMOS
■ IMPROVING CARE ■

UZ LEUVEN

DR Congo

De Democratische Republiek Congo blijft het grootste partnerland van Memisa. We werken in 7 provincies en ondersteunen 25 gezondheidszones. Zo dragen we bij tot een betere gezondheidszorg voor 4,3 miljoen personen.

Ituri

1. Fataki
2. Lita
3. Drodro
4. Jiba
5. Tchomia
6. Bunia
7. Nizi
8. Mambasa
9. Komanda
10. Nyankunde

Haut Uélé

11. Pawa
12. Boma Mangbetu

Sud Ubangi

13. Bokonzi
14. Bominenge
15. Budjala

Kwilu

16. Mosango
17. Yasa-bonga
18. Djuma
19. Pay Kongila

Kwango

20. Kasongo-Lunda
21. Popokabaka

Kongo Central

22. Gombe Matadi
23. Kisantu
24. Ngidinga

Sankuru

25. Katako-Kombe

● Nationale Representatie Kinshasa

● Regionaal Bureau Memisa

● Lokale partner Memisa

■ Gezondheidszone ondersteund door Memisa

■ Provincies DR Congo

DR Congo
2020 in cijfers

3.951.920
medische consultaties

160.409

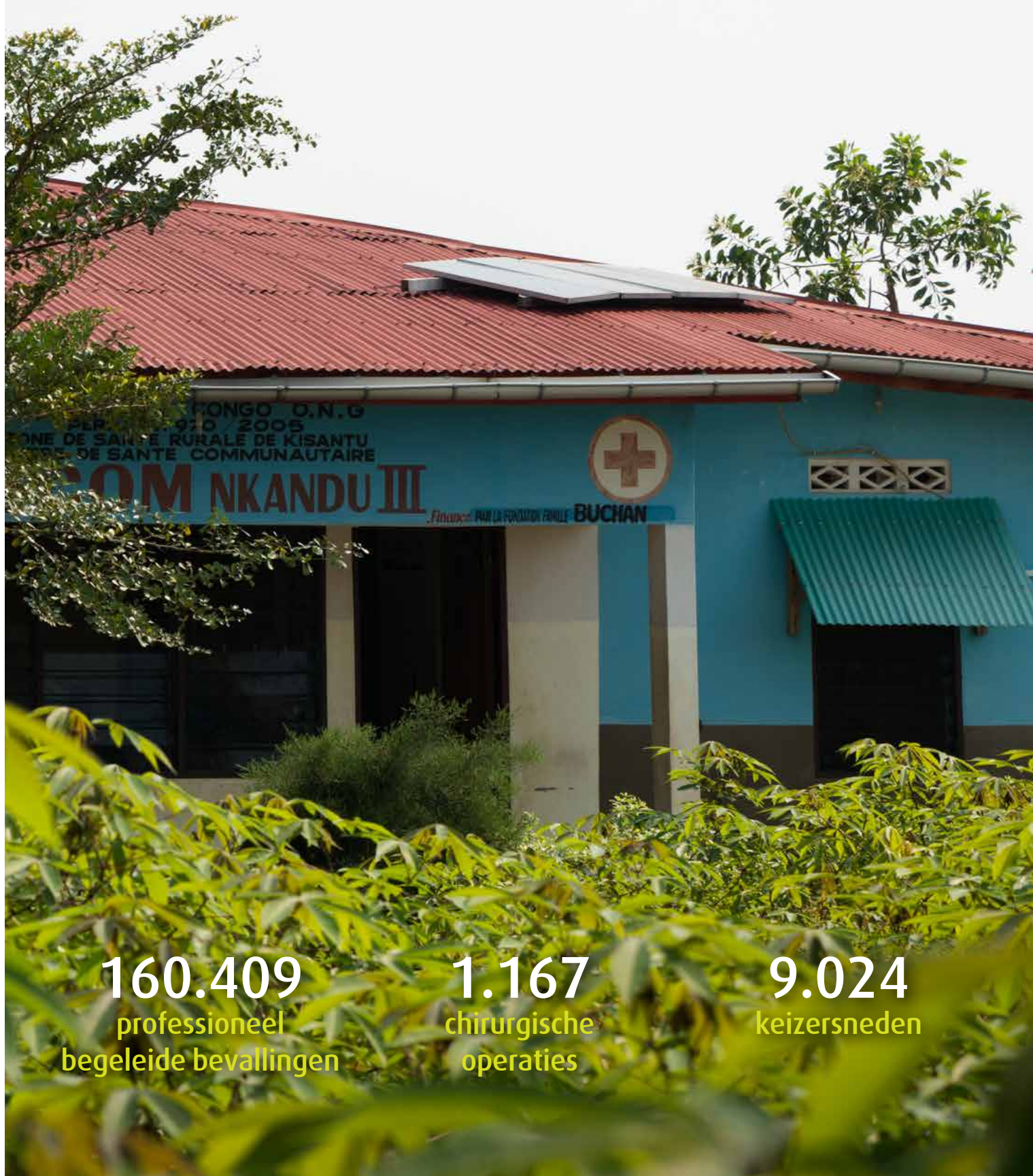
professioneel
begeleide bevallingen

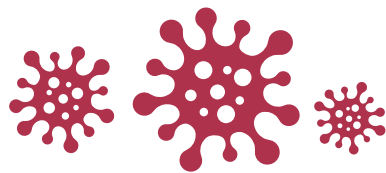
1.167

chirurgische
operaties

9.024

keizersneden

DR Congo greep snel en drastisch in om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Nog vooraleer de eerste dodelijke slachtoffers vielen, werden grenzen gesloten, gingen restaurants en bars dicht en kondigde de overheid een lockdown af in Kinshasa, wat enorme sociaaleconomische consequenties had.

Memisa zette vanaf het eerste uur sterk in op preventie en sensibilisering om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Samen met onze partners gebruikten we verschillende technieken en kanalen om de bevolking te bereiken, zoals radiospots, muziekclipjes en flyers. Tijdens zulke acties werkte Memisa steeds nauw samen met gemeenschapsleiders. Aangezien zij integraal deel uitmaken van de samenleving en gerespecteerd worden door de bevolking, zijn ze het best geplaatst om aangepaste aanbevelingen te doen.

De acties om de epidemie in te dammen maakten deel uit van de provinciale plannen tegen COVID-19. De gezondheidscentra in de buurt van belangrijke verbindingswegen, werden als prioritair beschouwd en kregen als eerste ondersteuning in de vorm van beschermingsmateriaal (mondmaskers, handschoenen, alcoholgel, thermometers en waterbidons). Voorts werden ziekenhuizen en centra heringericht zodat het contact tussen patiënten onderling zoveel mogelijk beperkt werd. Tot slot werden in alle gezondheidszones tal van opleidingen voor zowel medisch

personeel als gemeenschapswerkers georganiseerd. Enerzijds specifieke nieuwe opleidingen rond epidemiebestrijding en het coronavirus en anderzijds gingen reeds geplande opleidingen door (met de nodige veiligheidsmaatregelen), maar werd er een sessie over COVID-19 aan toegevoegd.

Heel wat activiteiten liepen in het eerste semester grote vertragingen op. Materiaal raakte niet op zijn bestemming wegens het sluiten van de grenzen, stages moesten uitgesteld of geannuleerd worden en bijeenkomsten konden niet doorgaan. En thuiswerk is gezien de aard van de jobs en de beperkte technologische mogelijkheden, niet gebruikelijk in DR Congo. Toch werd het merendeel van die vertragingen ingehaald en rechtgetrokken in de laatste maanden van 2020. Voorts wonnen nationale uitwisselingen en stages aan kracht, door het uitblijven van internationale missies.

In Kisantu zorgde Memisa samen met Lumos-UZ Leuven en Artsen Zonder Vakantie voor financiële ondersteuning bij de opzet van een productielijn voor herbruikbare stoffen mondklappers. De gezondheidscentra werkten samen met lokale naaiateliers voor de productie en in de centra werd sterilisatieapparatuur voorzien. Logistieke medewerkers van BDOM (Bureau Diocésain des Oeuvres Médicales) stonden in voor de praktische opvolging terwijl het medisch personeel de kwaliteit controleerde. Daarnaast spitste de apotheek die deel uitmaakt van het ziekenhuis van Kisantu zich toe op de productie van alcoholische handgel.

Opleidingen

Capaciteitsopbouw vormt een van de speerpunten van ons programma. Door het sluiten van de grenzen, (lokale) lockdowns en de limieten op samenkomsten moesten veel stages en opleidingen afgelast of uitgesteld worden. Toch waren er in 2020 ook een heleboel leerrijke initiatieven die wel konden plaatsvinden. Het referentieziekenhuis St. Luc in Kisantu begeleidde verschillende verpleegkundigen, fysiotherapeuten en artsen. Artsen en verpleegkundigen van St Luc konden op hun beurt hun kennis en vaardigheden bijschaven in het Universitair Ziekenhuis en het ziekenhuis Ngaliema in Kinshasa.

Om het goede beheer van onze programma's te garanderen, investeren we in opleidingen voor onze partners en administratieve medewerkers. Zo volgde de boekhouder van BDOM Kisantu een gespecialiseerde vorming over het financiële beheer van projecten.

Specifieke medische zorgen: diabetes

Al sinds 2008 ondersteunt Memisa de behandeling van diabetespatiënten type 1 in DR Congo door opleidingen voor gezondheidspersoneel te organiseren en materiaal te voorzien. We stimuleren de overheid opdat ze de zorg van diabetes opneemt in haar gezondheidsbeleid en samen met onze partners sensibiliseren we de bevolking zodat de ziekte snel herkend en behandeld kan worden.

In 2020 organiseerde Memisa en haar partners naar aanleiding van Werelddiabetesdag voor het eerst een atelier voor journalisten in Kinshasa. 28 journalisten uit verschillende provincies namen deel. Er was veel aandacht voor diabetes bij kinderen en jongeren.

„We kozen er bewust voor om journalisten uit te nodigen, zij zijn namelijk het ideale doorgeefluik. Via hun media hebben ze een groot bereik en ze weten hoe ze op een heldere en begrijpbare wijze informatie kunnen overbrengen. „

Olivier Kidima (assistent van het diabetesproject van Memisa in Kinshasa)

Lokale initiatieven

Gezondheidszorg gaat niet alleen over medische consultaties. Er is een rol weggelegd voor de gemeenschap. Om met relatief beperkte budgetten duurzame en kwaliteitsvolle resultaten te behalen, mobiliseren we de bevolking en moedigen we lokale initiatieven aan. Dit gaat enerzijds om projecten die rechtstreeks betrekking hebben tot het verbeteren van de gezondheidszorg, maar anderzijds ook om acties die indirect bijdragen tot een betere gezondheid van de bevolking, zoals gezonde voeding of de toegang tot proper water.

In Kikwit bijvoorbeeld, werken we samen met de organisatie Education à la santé, voor de bouw van een ondergronds waterreservoir. Door water op te slaan kunnen periodes van lange droogte overbrugd worden. Dit komt niet alleen de landbouw ten goede, wat leidt tot minder ondervoeding, maar ook de hygiëne in het aangrenzende gemeenschapscentrum Saint-Benoît verbetert zo aanzienlijk. De opvangtank kan zo'n 126 kubieke liter water opslaan.

Bouw en renovatie

Samen met Ingénieurs sans Frontières ondersteunt Memisa een grondige renovatie van de elektriciteits- en watervoorziening van het ziekenhuis in Pawa. In 2020 werd de eerste fase afgerond: 55 zonnepanelen werden geïnstalleerd op het dak van de operatiekamer en beschermd door een bliksemafleider. Daardoor heeft het ziekenhuis dat 124 bedden telt en een regio van 194.840 inwoners bedient, voortaan een continue stroomvoorziening. Om de duurzaamheid van het project te garanderen, volgden twee ziekenhuismedewerkers een opleiding in het onderhoud van de installatie. Globaal gezien daalde het aantal consultaties licht in de verschillende ziekenhuizen in de regio Isiro in 2020 in vergelijking met de voorgaande jaren. Door COVID-19 waren patiënten terughoudender om met klachten naar het ziekenhuis te gaan. Het ziekenhuis van Pawa vormt hierop een uitzondering. De vooruitgang van de kwaliteit van de diensten dankzij de aanwezigheid van elektriciteit deed het aantal patiënten toenemen.

In Gemena ondersteunde Memisa de bouw van een gezondheidscentrum in Balow. De gemeenschap werd nauw betrokken bij dit proces en vervaardigde de stenen. Door ruwe stenen te gebruiken is er geen hout nodig om ze te bakken wat het proces milieuvriendelijk maakt en tegelijkertijd ontbossing tegengaat. Bijkomend voordeel is

dat de bouw met zulke stenen snel gaat, de stenen kunnen namelijk ter plaatse gemaakt worden en twee dagen nadien gebruikt worden. De grote betrokkenheid van de gemeenschap, zowel in de voorbereidingsfase als bij de bouwwerkzaamheden, was een belangrijke garantie voor het welslagen van dit bouwproject.

Zowel voor de provincie Kongo-Central als Ituri was 2020 een uitzonderlijk jaar wat betreft bouwwerken. Dankzij een financiering van de Europese Unie werden op grote schaal nieuwe gezondheidscentra gebouwd. Bij de opstelling van de plannen werd bijzondere aandacht geschonken aan het naleven van hygiënische normen en het respecteren van duurzaamheidscriteria.

„We kunnen nu 's nachts werken alsof het middag is en snel reageren wanneer een echografie nodig is. Vroeger moesten we er eerst een technici bijhalen om de generator op te starten, maar soms was er helemaal geen benzine om de generator te laten draaien. Dan zat er niets anders op dan te wachten. Enorm frustrerend was dat. „

Dokter Kambale Magellan, Pawa

Bevorderen van gezonde zwangerschappen en veilige bevallingen

De mate waarin vrouwen sterven tijdens hun zwangerschap of bevalling is een goede indicator voor het functioneren van de basisgezondheidszorg van een land. Het sterftecijfer wordt immers beïnvloed door de kwaliteit en bereikbaarheid van gezondheidsinstellingen, het al dan niet aanwezig zijn van goed opgeleid medisch personeel en de financiële toegankelijkheid van de zorg. Maar ook factoren als een beperkte toegang tot educatie (seksuele en reproductieve rechten) en ondervoeding verklaren waarom in DR Congo de moedersterfte met 378 overlijdens per 100.000 (cijfers WHO, 2019) erg hoog ligt.

De gezondheidszone Popokabaka (6.949 vierkante kilometer) telt 25 materniteiten. In 2018 lag de moeder- en kindersterfte er alarmerend hoog onder meer doordat zwangere vrouwen met complicaties te laat (of niet) wor-

den doorverwezen naar het ziekenhuis. Om deze hoge cijfers terug te dringen, besloot een groep van vroed- en verpleegkundigen uit het ziekenhuis van Popokabaka door middel van kennisuitwisseling het personeel in de afgelegen materniteiten te ondersteunen. Een lokaal initiatief (uitgevoerd in 2019-2020) dat op de nodige steun kon rekenen van Memisa en haar partner BDOM (Bureau Diocésain des Oeuvres Médicales). Tijdens verschillende praktijksessies was er ruimte om ervaringen uit te wisselen, werden de belangrijkste symptomen en richtlijnen besproken van complicaties tijdens de zwangerschap en ging er veel aandacht naar het organiseren en stimuleren van prenatale consultaties. In augustus volgde een evaluatie en daaruit bleek dat de resultaten hoopgevend zijn: enerzijds vond er een herwaardering van het beroep

vroedkundige plaats en anderzijds werden zwangere vrouwen met complicaties sneller doorverwezen naar het ziekenhuis. Wel blijft de nood aan aangepast en degelijk materiaal groot.

In het Algemeen Referentieziekenhuis van Katako Kombe bevielen 610 vrouwen, waaronder 164 met een keizersnede. Deze vrouwen konden rekenen op medische begeleiding dankzij de financiële tussenkomst van een solidariteitsfonds ondersteund door Memisa.

In 2020 liep het innovatieve pilootproject Smart Glasses 4 Health ten einde. Om de kwaliteit van de gezondheidszorg te verhogen, werd de technologie van "slimme brillen" ingezet. Deze brillen bevatten een camera, microfoon en luidsprekers en werden gebruikt in drie afgelegen ge-

zondheidscentra in de gezondheidszone van Kingandu. Dankzij de brillen kon er live informatie uitgewisseld worden met dokters of experts die zelf niet ter plaatse zijn. Memisa werkte samen met het Instituut voor Tropische Geneeskunde dat instond voor het onderzoek, met Iristick die de technische aspecten wat betreft de brillen voor haar rekening nam en Avanti die zorgde voor een stabiele verbinding. Dit project werd mogelijk gemaakt dankzij de steun van Grand Challenge Canada. Verpleegkundigen gebruikten deze brillen onder meer voor consultaties bij zwangere vrouwen. Zo konden complicaties tijdig opgemerkt worden en indien nodig werden de vrouwen opgehaald door een motorambulance en doorverwezen naar het ziekenhuis.

“Voor ons de jongeren van het dorp, is het een hele opluchting dat er sinds kort motorambulances beschikbaar zijn. Vroeger werd een beroep gedaan op ons om zwangere vrouwen of zieke dorpsbewoners naar het ziekenhuis te brengen. Te voet is dat een tocht van vijf uur. Die vrijgekomen tijd kunnen we nu gebruiken om te werken, studeren of simpelweg om te ontspannen.”

Eric Makinisi afgevaardigde van de jongerengroep in Katenda (Kingandu)

Onveiligheid

Het oosten van DR Congo gaat al jaren gebukt onder aanslepend geweld. Het Congolese leger slaagt er niet in om de brutale acties van gewapende groeperingen te stoppen. Dorpen lopen leeg, huizen worden afgebrand en zelfs kinderen worden gedood. Tijdens de eerste maanden van 2020 alleen al kwamen in de provincie Ituri 1.777 mensen om het leven, 14.517 huizen werden verwoest, waaronder 140 scholen. En 3 miljoen mensen zijn op de vlucht, blijkt uit een gezamenlijk verslag van het maatschappelijk middenveld. Ook het aantal gevallen van (seksueel) misbruik en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en kinderen neemt toe (UNHCR, 2020).

Ondanks de talloze conflicten blijft Memisa actief in de regio en tracht ze er alles aan te doen - wat binnen haar bereik ligt - om gezondheidszorg beschikbaar te maken voor de meest kwetsbare personen. Memisa werkt samen met partners zoals Caritas en Action d'Espoir die enerzijds slachtoffers van seksueel geweld steunen en anderzijds sensibiliseren rond geweld tegen vrouwen en seksuele en reproductieve rechten.

Veel gezondheidscentra in de regio zijn vernield of verlaten, net zoals het ziekenhuis van Lita. Het gezondheidscentrum van Bawhere is een van de weinige centra in de regio dat nog op volle capaciteit draait. Door een toevloed aan patiënten zijn er lange wachtrijen en is er onvoldoende ruimte en materiaal beschikbaar. Daarom werden in 2020 de voorbereidingen getroffen voor de bouw van een nieuwe materniteit en een operatiekwartier.

„Werken onder zulke omstandigheden is allesbehalve eenvoudig. Oorlog betekent dat je onvoorstelbare ontberingen moet doorstaan. Je kan je huis verliezen, je wordt gescheiden van je geliefden, plunderingen vinden plaats en het risico om gewond te raken of zelfs gedood te worden is groot. „

**Josephine Ndjedha Dz'da
(47), verpleegkundige in het
ziekenhuis van Fataki**

Op 30 juni 2020 was het exact 60 jaar geleden dat DR Congo onafhankelijk werd. Naar aanleiding van deze gebeurtenis lieten we Coffi Alfred Koussemou (operationeel directeur bij Memisa in DR Congo) aan het woord.

DR Congo kent een woelige geschiedenis die grote sporen naliet in alle domeinen van de samenleving, zo ook de gezondheidszorg. Wat is de staat van het huidige gezondheidssysteem?

"Met een oppervlakte van 2.345.410 vierkante kilometer is DR Congo een van de grootste landen van Afrika, de afstanden zijn dus enorm. De bevolking wordt geschat op 85.026.000 inwoners, maar er zijn slechts 250 algemene ziekenhuizen verdeeld over 600 gezondheidszones. Het gezondheidssysteem is enorm versnipperd en een groot deel van de bevolking heeft geen toegang tot de diensten. Dat maakt dat de moeder- en kindersterfte hoog ligt. Toch zijn er ook enkele lichtpuntjes en zien we successen."

Kunt u enkele voorbeelden geven van die geboekte successen?

"Het land is al drie jaar poliovrij en het aantal hiv- en aidsgevallen daalt. Daarnaast zorgt de decentralisatie van het systeem ervoor dat de verantwoordelijkheden per niveau duidelijk zijn en er beter kan ingespeeld worden op de noden."

En wat zijn de grootste obstakels?

"DR Congo staat voor een heleboel uitdagingen die bijna allemaal rechtstreeks of onrechtstreeks gelinkt zijn met de armoede waarin een groot deel van de bevolking leeft. Ik zie vijf belangrijke uitdagingen wat betreft het gezondheidstelsel:

- 1. In het kader van de decentralisatie moeten we streven naar een optimaal, efficiënt en goed draaiend gezondheidssysteem*
- 2. Een financieringssysteem dat de gezondheidszorg toegankelijk maakt voor iedereen*
- 3. Een gezondheidstelsel dat in staat is om na jaren van crisis (gewapende conflicten, natuurrampen) in de behoeften van de bevolking te voorzien*
- 4. Afname van morbiditeit (vatbaarheid voor ziekten) en mortaliteit*
- 5. Betere coördinatie van de humanitaire respons, zoals bij epidemieën."*

Benin

De verwezenlijkingen die plaatsvonden in Benin in 2020 zijn een mooi voorbeeld van het totaalpakket van de acties van Memisa op het terrein.

Binnen het vijfjarenprogramma uitgevoerd met Artsen Zonder Vakantie werken we samen met de lokale partner AMCES (Association des Oeuvres Médicales Privées Confectionnelles et Sociales au Bénin) en Lumos-UZ Leuven in vier districten: Parakou N'Dali, Tchaourou, Bembereke en Nikki. Memisa ondersteunt haar partner AMCES niet alleen bij de uitvoering van de activiteiten, ook voor het verbeteren van de interne werking kan de organisatie rekenen op de ondersteuning en expertise van Memisa.

De spoeddienst van het Jean de Dieu ziekenhuis in Boko (gebouwd in 2019) werd in 2020 uitgerust met het nodige materiaal en in gebruik genomen. De dienst meet 50 op 200 meter, telt verschillende behandelingskamers, opslagruimten voor medicatie en wachtzalen. Het ziekenhuis van Nikki kon dankzij de steun van Memisa een dienst radiologie uitbouwen en een watertoren zorgt voor een constante toevoer van water. En in de gezondheidszone Tchaourou startten ingenieurs met de bouw van een laboratoriumafdeling voor het ziekenhuis.

Verschiedende opleidingen vonden plaats over uiteenlopende onderwerpen zoals afvalbeheer, goed bestuur binnen gezondheidsstructuren, hygiëne en communautaire benadering binnen de gezondheidszorg. Na elke opleiding volgde een evaluatie aan de hand van een bevraging van de deelnemers. De resultaten van dergelijke evaluaties worden steeds gedeeld en besproken met de verschillende actoren zodat er bijgestuurd kan worden indien nodig.

„ Dankzij de omkadering van AMCES, kreeg ik de kans om 4 verschillende opleidingen te volgen. Deze waren zeer complementair en zorgden ervoor dat ik niet alleen nieuwe kennis opdeed in verband met ademhalingsproblemen bij baby's en het voorkomen van bloedingen. Bovendien voer ik sindsdien mijn job met meer zelfvertrouwen uit. „

Reine Adekou verantwoordelijke van de materniteit in het gezondheidscentrum van Madina

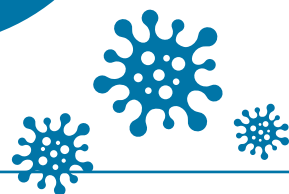
In Benin kan een ziekenhuisopname een gezin voor jaren in armoede duwen. In tegenstelling tot België kent het land geen systeem van ziektekostenverzekering of een door belastingen gefinancierd gezondheidsstelsel. Om deze problematiek van catastrofale gezondheidsuitgaven beter te begrijpen, liet Memisa een studie uitvoeren in het departement Borgou in samenwerking met de universiteit van Parakou en AMCES. Zowel de bevolking, gezondheidswerkers en (lokale) overheden werkten mee. Dit onderzoek bevestigt dat 46% van de gezinnen in armoede terechtkomt wanneer meer dan 5% van hun inkomen wordt besteed aan gezondheidsuitgaven. Bij een drempel van 20% van het inkomen, heeft 11,5% van de gezinnen het moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. De resultaten van dit onderzoek moeten ons in staat stellen onze acties beter af te stemmen om de toegang tot gezondheidszorg voor kwetsbare personen zoals zwangere vrouwen, kinderen en ouderen te verbeteren.

Om tot een genderevenredig personeelsbestand te komen in de gezondheidscentra in afgelegen gebieden, reikt AMCES aanmoedigingspremies uit aan vrouwelijke verpleeg- en vroedkundigen. De eerste resultaten tonen dat deze premies een positieve impact hebben op de gezondheid van vrouwen. Want zwangere vrouwen en vrouwelijke patiënten gaan sneller naar een gezondheidscentra om zich te laten behandelen indien ze weten dat er vrouwelijk zorgpersoneel is. In de betrokken regio's zijn Memisa en AMCES de enige organisaties die dit soort acties uitvoeren: voorlopig steeg het aantal vrouwelijke verpleeg- en vroedkundigen in de betrokken gezondheidscentra van 16 naar 32 procent.

Niet alleen in België vonden in 2020 fotoshoots plaats onder de noemer "Mama's voor het leven". Ook in Benin werden mama's in de schijnwerpers gezet. In de marge van sensibiliseringssessies over prenatale consultaties en vaccinatiecampagnes, bood Memisa de gelegenheid aan moeders om zich te laten fotograferen door de professionele Beninse fotograaf Yanick Folley.

48.013
professioneel
begeleide
bevallingen

Net zoals in de andere landen ondersteunde Memisa in Benin de aankoop van mondklappers, bidons voor water, handgels, thermometers, Al vroeg tijdens de pandemie waarschuwde AMCES voor de minder zichtbare gevolgen die de epidemie met zich meebracht: honger als gevolg van een dalende koopkracht, andere ziektes zoals malaria die onder de radar bleven, stress en angst bij het medisch personeel, ... Daarom werd hard ingezet op het verspreiden van correcte informatie zodat zowel de gezondheidswerkers als de bevolking zich bewust was van de ernst van de situatie, maar zonder onnodige paniek te veroorzaken.

Burundi

In Burundi maakt Memisa deel uit van twee consortia gefinancierd door de Europese Unie. Enerzijds samen met Enabel, Louvain Cooperation en Artsen Zonder Vakantie waarbij Memisa de lead heeft.

En anderzijds is Memisa lid van een consortium samen met Enabel (lead), de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). Dankzij een cofinanciering van België (DGD) maakt Memisa de gezondheidszorg toegankelijk voor de allerkwetsbaarmsten. Voorts zetten de programma's in op seksuele en reproductieve gezondheidszorg en op steun bij nood- en humanitaire situaties. Al deze acties sluiten aan bij de uitvoering van de nationale gezondheidsstrategie.

In 2020 werden verschillende gezondheidscentra gerenoveerd en uitgerust met aangepast materiaal. Zowel in Nyabitange, als in Muyange (provincie Gitega) dragen microscopen, thermometers, behandelingstafels en instrumenten voor kleine chirurgische ingrepen bij aan een verbetering van de kwaliteit van de gezondheidszorg.

Burundi telt meer dan 120 afdelingen van ziektekostenverzekeringen, een mechanisme om een groot aantal inwoners financieel toegang te geven tot gezondheidszorg. Maar hun ledental blijft extreem laag. Om de bevolking te informeren en te stimuleren om hier lid van te worden, startte Memisa met het sensibiliseren van plaatselijke verkozenen.

Om constant bij te leren, evalueren Memisa en haar partners hun acties regelmatig en sturen ze bij indien nodig. Zo vond in Muramvya een evaluatie plaats van de opleiding over het communautaire gezondheidsinformatiesysteem. Gemeenschapswerkers en gezondheidspromotors volgden een vorming over het efficiënt verzamelen van gezondheidsdata. Na de opleiding volgde een tweede luik, namelijk de evaluatie. Tijdens de evaluatie kwamen pertinente vragen aan bod zoals: In welke mate heb je de nieuwe kennis kunnen toepassen? Welke zaken kwamen onvoldoende aan bod? Wat is je het meest bijgebleven? Deze evaluaties vinden plaats in twee etappes. De eerste onmiddellijk na de opleiding en een tweede 3 tot 6 maanden later.

In februari 2020 kreeg het team in Burundi versterking van Evelien Defossez, Junior Expert binnen het Juniorprogramma van Enabel. Zij draagt bij aan de monitoring en evaluatie (M&E) van de activiteiten.

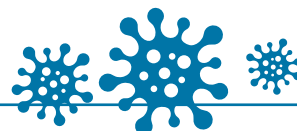
„Ik ervaar het juniorprogramma als een verrijking en een ideale leerschool. Ik leer niet alleen bij over M&E en het gezondheidssysteem in Burundi, ook begrijp ik nu beter de context van ontwikkelingssamenwerking en de uitdagingen waar een land als Burundi voorstaat. Mijn functie is dynamisch, zodat ik in overleg met mijn verantwoordelijke mijn rol kan invullen naargelang mijn interesses en talenten. Ik heb bovendien geluk dat ik terecht kwam in een super vriendelijk en gemotiveerd team. „

150
personen volgden
een opleiding
verloskunde
en neonatale
zorg

Opdat patiënten met psychiatrische aandoeningen een menswaardige behandeling krijgen, integreert Memisa samen met haar partners geestelijke gezondheidszorg in haar programma. De sensibilisering van gezondheidspersoneel vormt daar een belangrijk onderdeel van. In de provincie Ngozi begeleidde Dr. Achour Ait Mohand (Enabel) een workshop voor artsen en verpleegkundigen. Tijdens deze ééndaagse workshop maakten de deelnemers kennis met het nationale kader voor de integratie van geestelijke gezondheidszorg in het gezondheidssysteem. Voorts werden de acties die reeds gaande zijn op het terrein uitgelegd en tot slot besproken ze hoe deze integratie in de toekomst versterkt kan worden met als doel geestelijke gezondheidszorg te integreren op de verschillende niveaus, binnen de gemeenschap, in het gezondheidscentrum/districtsziekenhuis of binnen het provinciaal gezondheidsbureau.

In het kader van de coronapandemie volgden in totaal 239 communautaire leiders in de provincies Bubanza, Karusi en Muyinga en 527 in de provincies Bujumbura Mairie, Muramvya, Rumonge en Kirundo een sensibiliseringssessie. 266 gezondheidsmedewerkers verspreid over het ganse land werden opgeleid over de gevaren, de preventie, het beheer, het toezicht en de rapportage van coronagevallen. Voorts werden gezondheidscentra uitgerust met waterbidons, maskers en handschoenen als preventiemateriaal om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

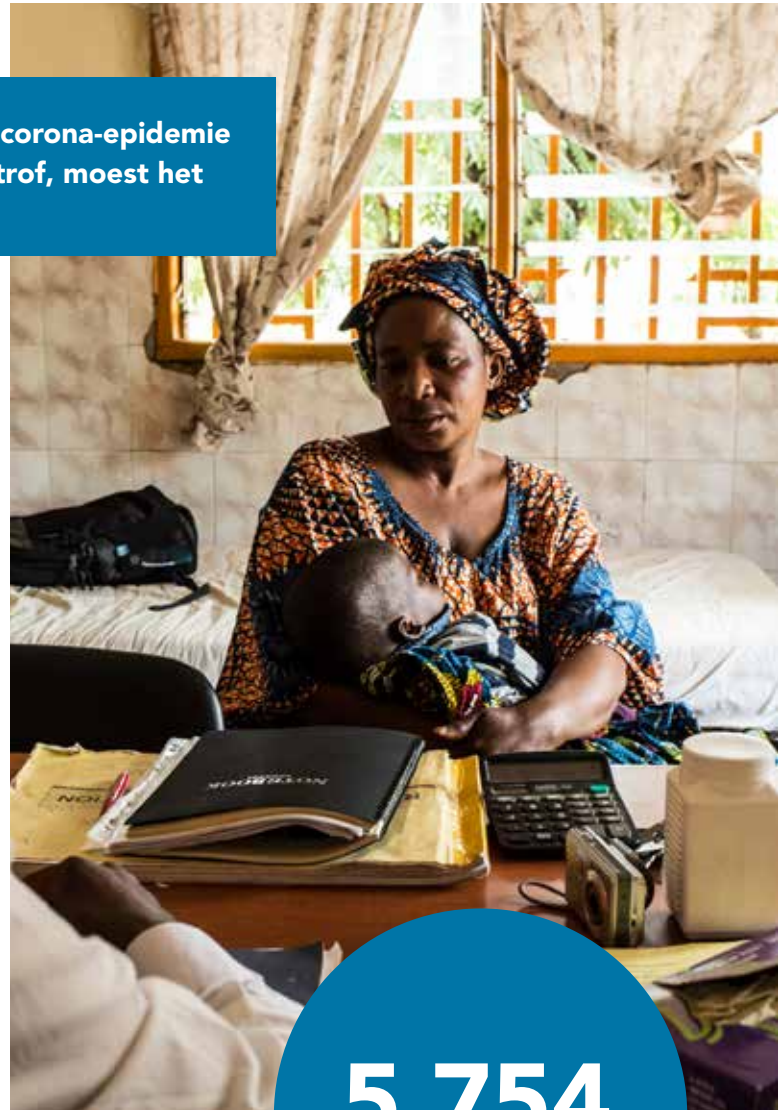
Guinee

2020 was een turbulent jaar voor Guinee. Naast de corona-epidemie die het land vooral op sociaaleconomisch vlak hard trof, moest het land afrekenen met een politieke crisis.

Maar ondanks deze moeilijke context, was er ook hoopgevend nieuws. Zo tekende Memisa in september een contract met de Europese Unie voor een project van 18 maanden. Dit project, uitgevoerd in samenwerking met partnerorganisatie Fraternité Médicale Guinée (FMG), heeft tot doel de gezondheidsstructuren te versterken zodat de continuïteit van de zorg verzekerd is tijdens de COVID-19-epidemie, maar ook daarna. Een tweede luik van het project omvat acties om de toegang tot zorg voor kwetsbare bevolkingsgroepen zoals tuberculosepatiënten, jonge vrouwen en patiënten met een psychische problematiek, te bevorderen. Het project wordt uitgevoerd in de regio's Conakry, Kindia, Labé en Mamou.

Dankzij een cofinanciering van België (DGD) werkt Memisa sinds 2017 nauw samen met FMG, een ngo met veel expertise op het vlak van geestelijke gezondheidszorg. Onder meer via huisbezoeken, fondsen die financieel tussenkomen en aangepaste medische behandelingen wordt getracht taboes in de samenleving te doorbreken en de re-integratie van patiënten met een psychische problematiek te bevorderen.

Voor het derde jaar op rij organiseerde Memisa en FMG in december 2020 een rondetafelconferentie die verschillende actoren die betrokken zijn bij activiteiten rond geestelijke gezondheidszorg samenbracht. Er was ruimte voor debat, enkele patiënten getuigden en de tot nu toe bereikte resultaten werden voorgesteld.

5.754
huisbezoeken

Nog in 2020 zetten gezondheidswerkers 5 verenigingen op waarin familie en vrienden van patiënten met psychische klachten samen kunnen komen om ervaringen te delen en informatie uit te wisselen. Deze bijeenkomsten vinden plaats in de buurt van gezondheidscentra waar geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden. Deze activiteit versterkt de kwaliteitsopvolging van patiënten met een psychische problematiek op lange termijn.

De start van het EU-project in Guinee, betekende ook de aanwerving van twee nieuwe gemotiveerde collega's: een technisch assistent/ dokter volksgezondheid die de algemene coördinatie voor haar rekening neemt. En een technisch assistent/ administrateur, die verantwoordelijk is voor de financiën, administratie en logistiek en die onze partner FMG ondersteunt onder meer bij het beheer van de boekhouding en de omkadering van het personeel.

„Mijn broer, een patiënt met psychische problematiek, leeft al tien jaar vastgeketend. Dankzij het project ontvangt hij nu een behandeling, zijn medische kosten worden terugbetaald en krijgt hij bezoek van gemeenschapswerkers die hem helpen om opnieuw aansluiting te vinden bij zijn familie. „

In 2020 bouwde Memisa en FMG verder aan een sterk netwerk tussen verschillende gezondheidsactoren. Zo vonden in 11 gezondheidscentra die lid zijn van dit netwerk opleidingen plaats over het beheer van biomedisch afval. De sortering, verwerking en verwijdering van biomedisch afval is namelijk belangrijk om ongevallen (met bijvoorbeeld naalden of scalpels) te voorkomen, maar ook om ernstige besmettingen (hiv of hepatitis) of ziekenhuisinfecties te verhinderen.

In 2020 ontvingen 9 gezondheidswerkers een opleiding over de gevaren van COVID-19 en hoe ze de bevolking konden sensibiliseren om gebruik te blijven maken van gezondheidsdiensten, zelfs tijdens epidemie-uitbraken. Parallel werden waterbidons geïnstalleerd, alcoholische handgel ter beschikking gesteld, op de radio werden sensibiliseringspots uitgezonden, ...

Mauritanië

In Mauritanië neemt de impact van onze activiteiten toe dankzij de gecombineerde financiering van België (DGD) en de Europese Unie. Samen met Enabel en het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen verbetert Memisa de kwaliteit van de zorg door te investeren in opleidingen voor het gezondheidspersoneel.

Memisa werkt samen met Association pour la Promotion de la Santé à Dar Naïm (APSDN), een organisatie die basisgezondheidszorg en bevallingen organiseert in 4 gezondheidscentra in Dar Naïm (een voorstad van Nouakchott) en toezicht houdt op gezondheidsposten in Bababé. Dankzij deze ervaring selecteerde het ministerie hen als partner voor de ontwikkeling van het beleid rond opleidingen voor het gezondheidspersoneel. De samenwerking met de lokale gezondheidsautoriteiten is in 2020 geleidelijk aan versterkt.

Het programma van Memisa in Mauritanië heeft als voorname doelgroep de meest kwetsbaren waaronder chronische zieken, kinderen jonger dan vijf jaar en zwangere vrouwen. De mutualiteitsprogramma's die Memisa op gemeenschapsbasis ontwikkelde om de toegang tot gezondheidszorg voor de meest kwetsbare personen eenvoudiger te maken, hebben als voorbeeld gediend voor het ministerie om een grootschaliger ziektekostenverzekeringsprogramma te ontwikkelen. Dit wordt momenteel uitgevoerd met steun van Enabel.

8.298
prenatale
consultaties

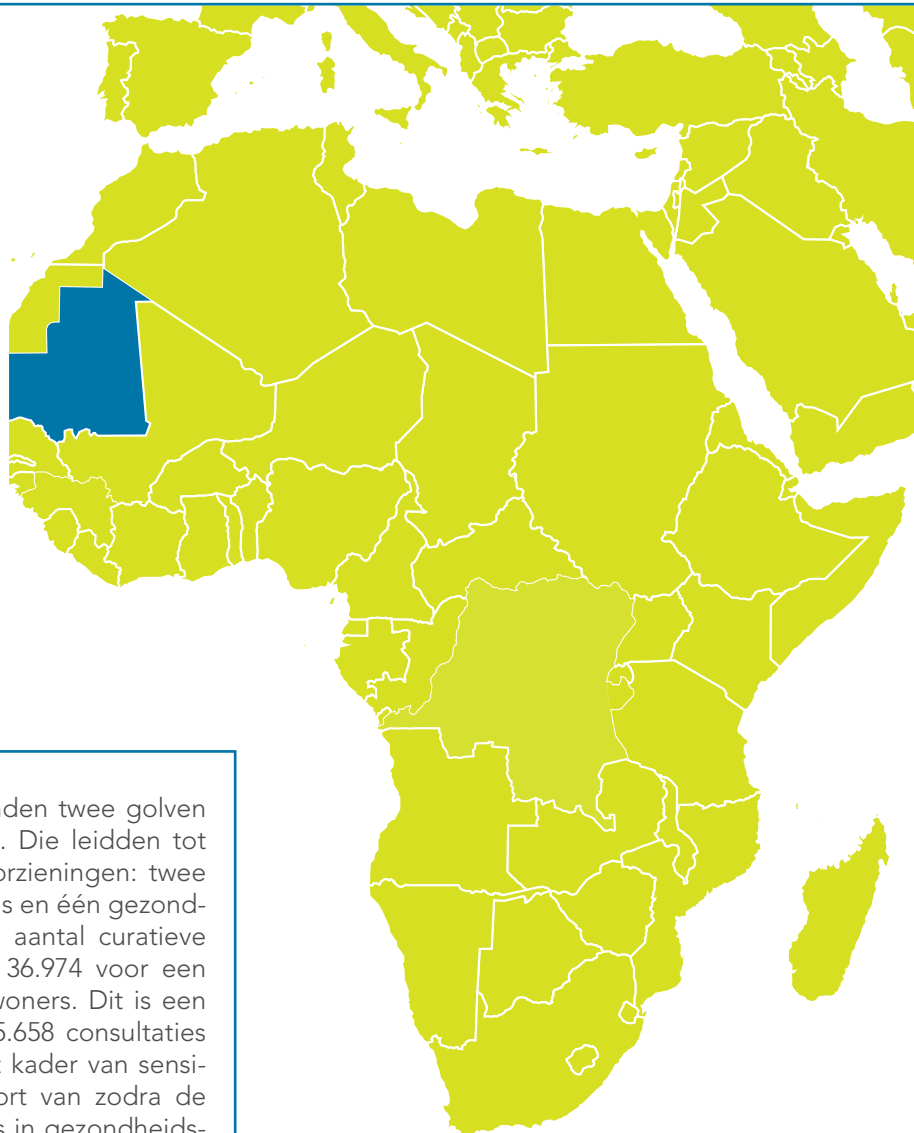
In februari 2020 volgde vroedkundige Aissata Gaye een stage in het Jessa ziekenhuis in Hasselt. Gaye is hoofdvroedkundige in Dar Naïm en begeleidt het personeel van de kraamafdelingen in 4 gezondheidsstructuren van APSDN. Ze is verantwoordelijk voor de voorbereiding en de begeleiding van de verschillende stages van het personeel en speelt dus een sleutelrol bij de verwezenlijking van de resultaten van het project wat betreft permanente vorming. Tijdens haar verblijf in België verfijnde ze verschillende technieken door te werken met mannequins. Dit zijn innovatieve babypoppen die gebruikt worden om bevallingen en reanimaties bij pasgeborenen te simuleren. Sindsdien geeft ze ateliers tijdens dewelke ze de opgedane kennis doorgeeft aan andere vroedkundigen. Alle opgeleide vroedkundigen hebben een mannequin ter beschikking zodat collega's voortdurend kunnen worden bijgeschoold en opgeleid. Enkele voorbeelden van specifieke onderwerpen die aan bod komen:

- Voeding: borstvoeding, ondervoeding, opvolging van de groei van het kind aan de hand van lengte, gewicht en hoofdomtrek
- De eerste opvang en stabilisatie van de pasgeborenen
- Ademhalingsziekten
- Herkennen en aanpak van buiktyfus, diarree, meningitis

Om de medische zorgen financieel toegankelijker te maken, ondersteunt Memisa de oprichting van solidariteitsfondsen. In 2020 sloten 124 nieuwe personen zich aan, waardoor ze konden rekenen op steun van het fonds voor onder meer gezondheidskosten, maar ook bij onderwijskosten, huisvesting of voedselvoorziening.

„Elke bevalling is voor mij een emotionele gebeurtenis. Keer op keer ben ik erkentelijk om hierbij te mogen helpen. Ook de dankbaarheid van de patiënten en familie, zelfs lang nadien, geeft veel voldoening. „

**Salimata Diaw, verpleegkundige
materniteit Dar Naïm**

Mauritanië kende zoals veel andere landen twee golven van besmettingen met het coronavirus. Die leidden tot de sluiting van enkele gezondheidsvoorzieningen: twee gezondheidsposten van juni tot augustus en één gezondheidspost in november-december. Het aantal curatieve consultaties in het jaar 2020 bedroeg 36.974 voor een doelpopulatie van ongeveer 75.862 inwoners. Dit is een daling ten opzicht van 2019 toen er 55.658 consultaties plaatsvonden. Alle huisbezoeken in het kader van sensibiliseringsactiviteiten werden opgeschort van zodra de pandemie uitbrak. Bewustmakingsacties in gezondheidscentra vonden wel plaats. Gezondheidscentra werden uitgerust met extra materiaal zoals mondkapjes, handgel en handschoenen en het aantal toegelaten bezoekers werd beperkt.

India

In India staat het ontwikkelen van mechanismen die de kloof tussen de gezondheidsdiensten en de bevolking moet dichten, centraal. We ondersteunen West Bengal Voluntary Health Association (WBVHA), een organisatie die haar schouders zet onder een netwerk van 43 plaatselijke ngo's.

5.910
families
beschermd door
Communitiy
Health Funds

WBVHA bevordert lokale initiatieven die opkomen voor het recht op gezondheidszorg. Deze bottom-up-aanpak is gebaseerd op volledige betrokkenheid van de gemeenschap om zo tegemoet te komen aan uiteenlopende behoeften. In 2020 werd bijvoorbeeld in het dorp Madhabkathi gestart met de herstelling van een weg toen bleek dat vele zwangere vrouwen niet naar het gezondheidscentrum gingen omdat de route te gevaarlijk was. Of in Kumarpur bouwde de bevolking een afvalput om te voorkomen dat afval nog langer rondslingerde wat ziektes veroorzaakte.

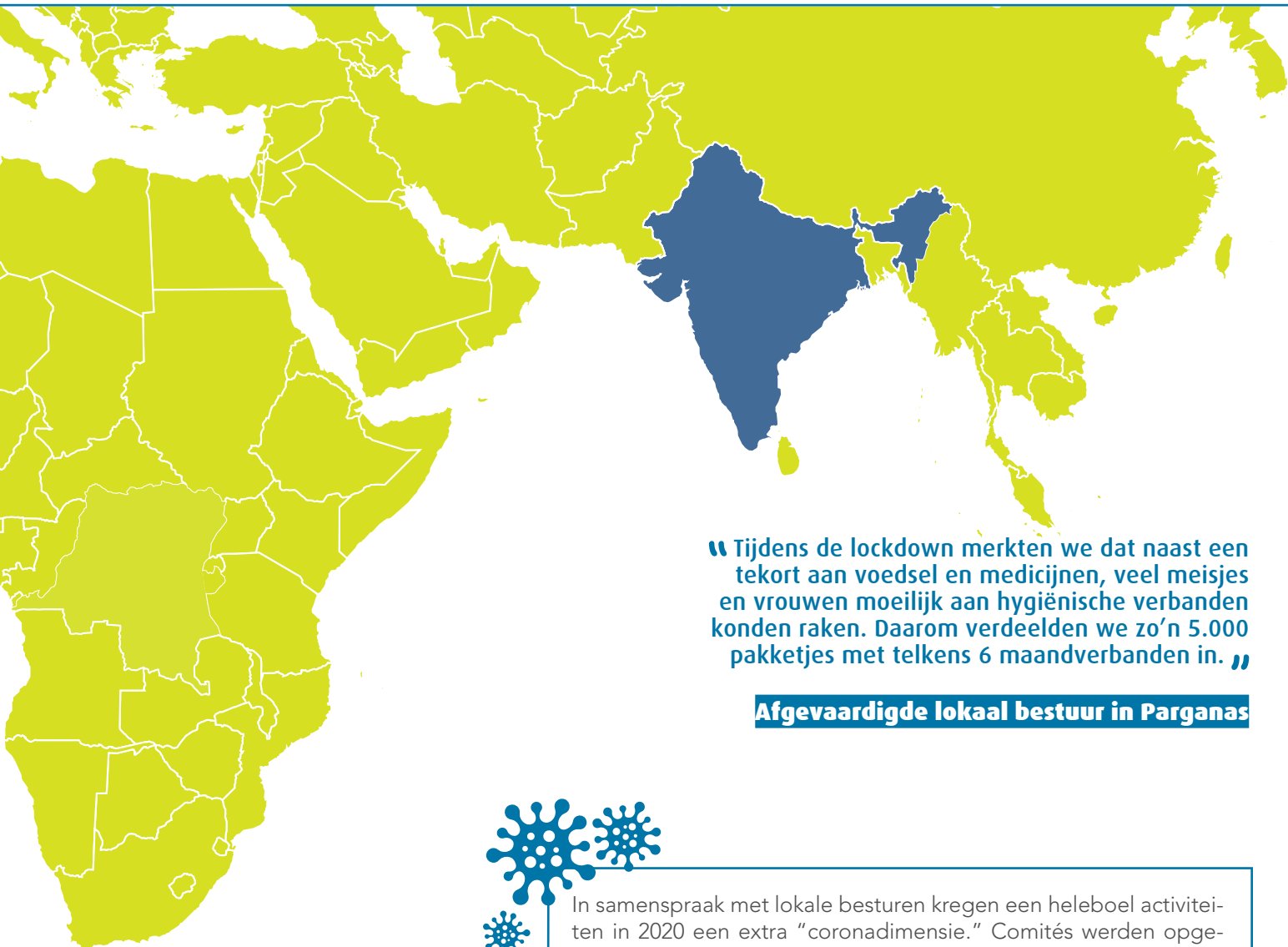
Voorts zet WBVHA sterk in op capaciteitsversterking. In verschillen districten vonden opleidingen plaats rond thema's als: hoe documenten opstellen die kunnen dienen bij lobbywerk, transparantie en verantwoordingsplicht en de structuur van lokale gezondheidssystemen.

De jarenlange ervaring van WBVHA en het profiel van haar personeelsleden (maatschappelijk werkers) draagt er toe bij dat ze vlot in staat is om overlegmomenten te organiseren tussen verschillende actoren zoals de gebruikers van gezondheidsdiensten, dienstverleners en beslissingsorganen. In 2020 vond zo'n overleg plaats op vraag van een ouderenvereniging in Kautala. Thema's als periodieke screening, toegang tot medicatie voor diabetespatiënten en een ambulancedienst lagen op tafel.

In Barasat vond een overleg plaats waarbij een groep van adolescente meisjes volgende thema's op de agenda plaatste: hoe inzetten op betere kwaliteit van maandverbanden en de distributie in scholen, nood aan meer vrouwen in verschillende raden en de aansporing van lokale autoriteiten om actiever in te zetten op het bestrijden van kindhuwelijken. De jongeren presenteerden hun verschillende eisen in de vorm van een rollenspel.

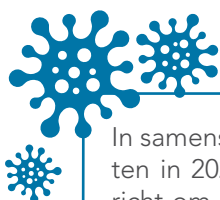
Een bijzonder succesvol initiatief van WBVHA is de oprichting van Communitiy Health Funds door dorpsvrouwen om de extra kosten van de gezondheidszorg zoals vervoer en inkomensverlies te dekken, waardoor de drempel tot gezondheidszorg een stuk lager wordt. In 2020 werd het systeem verder uitgebreid zodat 5.910 families (29.550 personen) gedekt zijn.

In mei 2020 raasde de cycloon Amphan over India en Bangladesh. De cycloon was een van de krachtigste in de afgelopen 20 jaar in de regio en veroorzaakte enorm veel schade. WBVHA verleende noodhulp in enkele zwaar getroffen gebieden: zo'n 400 gezinnen ontvingen hulppakketten met voedsel, zeep, waterzuiveringsmiddelen, een zaklamp en bescherming tegen muggen.

„Tijdens de lockdown merkten we dat naast een tekort aan voedsel en medicijnen, veel meisjes en vrouwen moeilijk aan hygiënische verbanden konden raken. Daarom verdeelden we zo’n 5.000 pakketjes met telkens 6 maandverbanden in. „

Afgevaardigde lokaal bestuur in Parganas

In samenspraak met lokale besturen kregen een heleboel activiteiten in 2020 een extra “coronadimensie.” Comités werden opgericht om de bevolking te sensibiliseren, publieke instellingen kregen steun bij het herorganiseren van hun activiteiten en er werden dorpsbewoners aangeduid om mensen die in quarantaine zaten te voorzien van voedsel, water en medicijnen.

België

Ziekenhuis voor Ziekenhuis

Met het initiatief Ziekenhuis voor Ziekenhuis koppelt Memisa Belgische ziekenhuizen aan gezondheidszones in haar partnerlanden. Zo ontstaat er een interessante dynamiek tussen de ziekenhuizen in België en hun collega's elders in de wereld. Begin 2020 trokken 8 personen van 4 verschillende ziekenhuizen (AZ Delta Roeselare, AZ Nikolaas Sint-Niklaas, CHR Verviers, AZ Sint-Maarten Mechelen) op uitwisselingsreis naar DR Congo om er ter plaatse kennis te maken met de obstakels en opportuniteiten van het Congolese gezondheidssysteem. Het merendeel van de opvolgactiviteiten (zoals een vertelavond) konden helaas niet doorgaan omwille van de coronapandemie en ook de andere geplande uitwisselingsreizen voor 2020 werden geannuleerd.

COVID-19 eiste aanzienlijk wat flexibiliteit en mentale draagkracht van het Belgische ziekenhuispersoneel, maar desondanks bleef er veel ruimte over voor internationale solidariteit.

Ondanks de beperkte mogelijkheden omwille van de maatregelen opgelegd om het coronavirus in te dijken, waren de vrijwilligers van het Ziekenhuis voor Ziekenhuisnetwerk bijzonder creatief in 2020. Ze organiseerden verschillende aangepaste fondsenwervende en sensibiliserende activiteiten: kalenderverkoop, inzamelzuilen, wandeling, fondsenwervende mails, "light a candle"-actie (waarbij passanten een kaarsje konden branden voor coronaslachtoffers), COVID-19 eiste veel flexibiliteit en mentale draagkracht van het Belgische ziekenhuispersoneel, maar desondanks bleef er veel ruimte over voor internationale solidariteit. Via digitale tools bleef het contact met het terrein behouden en er nam een groot aantal vrijwilligers deel aan de online Ziekenhuis voor Ziekenhuis-dag.

Solidaire Ziekenhuizen

Pay Kongila

Popokabaka

Kasongo-Lunda

Yasa-Bonga

Boma Mangbetu

Bominenge

Mosango

Fataki

Kingandu

Bokonzi

Gombe-Matadi

Budjala

Pawa

Katoko-Kombe

Communicatie en sensibilisering

Als medische ngo gebruikt Memisa opiniestukken om op te roepen tot meer solidariteit en verspreiden we onze visie over actuele medische thema's. In 2020 schreven we onder meer over de vergeten crisissen in DR Congo, de beperkte aandacht voor chronische ziekten in het Globale Zuiden en over stereotiepe beeldvorming waarbij Afrika te vaak in een slachtofferrol wordt geduwd.

Om haar stem luider te laten gelden om universele gezondheidsdekking te eisen, maakt Memisa deel uit van verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden zoals het Actieplatform Gezondheid & Solidariteit, Quamed, 11.11.11, Make Mothers Matter (MMM), Be-cause health, CNCD en Medicus Mundi International (MMI). In 2020 onderschreven we tal van campagnes zoals "Onze gezondheid is niet te koop" en samen met Be-cause health organiseerden we enkele webinars rond uiteenlopende COVID-19 vraagstukken.

“De coronacrisis domineert de krantenkoppen al maanden. Al onze aandacht wordt opgeslorpt door de schade die het virus wereldwijd aanricht. Maar — helaas — is het niet zo dat andere crisissen plots zijn gestopt of op miraculeuze wijze zijn opgelost. Integendeel, de coronacrisis die in de Democratische Republiek Congo naast een gezondheidscrisis ook een economische crisis is, versterkt bestaande ongelijkheden en zet oplossingen voor huidige noodsituaties op de helling. ”

Opinie door Memisa en verschenen op MO*, mei 2020

Fondsenwerving

Onze programma's worden slechts gedeeltelijk gefinancierd door institutionele donoren: Memisa verbindt zich ertoe om ongeveer een kwart van haar interventies te financieren met particuliere giften en legaten. Onze fondsenwerving gebeurt op een transparante en oprechte manier. Via brieven en brochures trachten we schenkers op de hoogte te houden van de activiteiten op het terrein en roepen we hen tegelijkertijd op om ons te steunen zodat we onze doelstellingen kunnen blijven verwezenlijken.

Tijdens de maanden september en oktober zette Memisa in samenwerking met ONG Conseil straatwerkers in op zoek naar nieuwe sympathisanten die ons willen steunen door middel van een domiciliëring. Door de coronapandemie werden de activiteiten vroegtijdig stopgezet, maar een vervolg is voorzien voor 2021.

Blik op de toekomst

Gender

Memisa draagt de vijfde duurzame ontwikkelingsdoelstelling (SDG) "Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes" hoog in het vaandel. Deze doelstelling bevestigt ons engagement om de toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg te garanderen voor iedereen, ongeacht het geslacht.

Zowel bij de uitvoering van de projecten als bij de interne werking van onze organisatie, waken we over de integratie van de genderdimensie, steeds rekening houdend met veranderingsprocessen. Iedere nieuwe collega zowel in België, DR Congo of Burundi volgde een online-opleiding over seksuele en reproductieve gezondheidsrechten. Voorts nam de werkgroep gender in 2019 het initiatief om een opleiding te organiseren voor een groot deel van het Memisa-personeel om betere inzichten te verwerven wat betreft de uitdagingen en valkuilen van het aspect gender. Begin 2020 vonden de laatste sessies plaats waarin organisatorvzw "LeMondeselonlesfemmes" verschillende onderwerpen gaande van conceptbenaderingen over communicatie tot praktische oefeningen aan bod liet komen. Aanvullend werd op het bureau in Brussel een bibliotheek aangelegd zodat interessante boeken en publicaties over het thema gedeeld kunnen worden om zo kennisvergarig te stimuleren en voer voor debat aan te reiken. De communicatiedienst van Memisa tracht in al haar publicaties op een genderneutrale manier te communiceren en niet aan stereotiepe beeldvorming te doen.

Memisa blijft inzetten op gendergelijkheid opdat ook haar personeelsbestand een representatieve weergave vormt van de maatschappij.

Milieu

Klimaat en milieu zijn belangrijke thema's voor Memisa. De gevolgen van de klimaatverandering treffen dan ook voornamelijk mensen in het Globale Zuiden. Denk maar aan overstromingen, mislukte oogsten, droogte, En binnen die landen zijn het bovendien net mensen in armoede die de effecten het hardst voelen.

Zowel bij de uitvoering van onze projecten als bij de interne werking van de organisatie opteren we steeds voor de meest duurzame optie. Voor de opvolging van onze projecten is het noodzakelijk dat onze medewerkers af en

toe naar een van onze partnerlanden vliegen. Om de impact van deze vluchten op het klimaat te neutraliseren, ondersteunt Memisa klimaatprojecten die CO2 compenseren. Voorts verbinden we ons tot concrete acties zoals de installatie van zonnepanelen in plaats van dieselgeneratoren of door lokaal materiaal aan te kopen om onnodig transport te vermijden. Dit engagement zet Memisa voort op het vlak van mobilisatie en lobbywerk, zo trachten we de Belgische bevolking te sensibiliseren onder meer via sociale media.

Blik op de toekomst

Digitalisering

Het gebruik van digitale technologieën is een krachtige hefboom om efficiënter aan ontwikkelingssamenwerking te doen en de kwaliteit te verhogen. Memisa gebruikt nieuwe technologieën niet alleen om informatie te vergaren en te analyseren, ze investeert ook in innovatieve projecten zoals het gebruik van smartglasses. Het project Smart Glasses 4 Health ontving op 16 oktober 2020 de prijs Digitalisering voor Ontwikkeling. Dit innovatieve initiatief op touw gezet door Memisa, Iristick, Avanti en het Instituut voor Tropische Geneeskunde, draagt bij aan de verbetering van de toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg in Kingandu (DR Congo) door het gebruik van een telegeneeskundesysteem. Directeur Elies van Belle en Steven Serneels (Iristick) ontvingen de prijs uit handen van minister van Ontwikkelingssamenwerking Meryame Kitir.

DHIS2 (District Health Information Software) is een programma dat in meer dan 60 landen gebruikt wordt om de nationale gezondheidsstatistieken te creëren en analyseren. Groot voordeel is dat de gegevens verzameld kunnen worden via een offline applicatie, waardoor het mogelijk is om het te gebruiken in gebieden met geen of een slechte internetverbinding. In 2020 breidde het gebruik zich verder uit in DR Congo. Doordat ook het nationaal gezondheidsinformatiesysteem van de Congolese overheid DHIS2 gebruikt, valt er een grote administratieve last weg van het gezondheidspersoneel. In plaats van tig keer dezelfde informatie te vergaren voor verschillende institutionele actoren en rapporteringen, bevinden alle gegevens zich in eenzelfde database. Zo kan het medisch personeel zich opnieuw toespitsen op datgene wat centraal hoort te staan: de zorg voor patiënten.

Onderzoek en ontwikkeling

Memisa houdt zich in eerste instantie bezig met dienstverlening. Onderzoek is niet onze hoofdactiviteit, maar we werken wel samen met academische onderzoeksinstituten om onze interventies te documenteren en te verbeteren. Om de impact van onze acties in Guinee duurzaam te verankeren, werkt Memisa samen met het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen (ITG) en twee nationale onderzoeksinstituten (CEA-PCMT en CNFRSR de Maferinyah). Hun bevindingen worden doorgegeven aan lokale autoriteiten opdat ook zij hier lessen uit kunnen trekken. In het departement Borgou (Benin) liet Memisa een studie uitvoeren om de problematiek van catastrofale gezondheidsuitgaven beter te begrijpen. De studie werd uitgevoerd door het team van professor N'koué Emmanuel Sambieni (universiteit Parakou) in samenwerking met de lokale partner AMCES. Zowel de bevolking, gezondheidswerkers als (lokale) overheden werkten mee.

Onze organisatie

Memisa blijft vernieuwen en evolueren. Jaar na jaar streven we naar meer professionalisering zonder het sociale aspect uit het oog te verliezen.

Memisa is een middelgrote ngo die focust op ondersteuning op lange termijn op gebied van vorming, investeringen, medische en technische capaciteitsversterking. Wij ijveren voor flexibiliteit en reactiviteit van medewerkers, management en raad van bestuur. Als lerende organisatie staan we open voor innovatie en voor het zorgvuldig testen en invoeren van nieuwe technologie en methodes.

Directie

Op 1 mei 2020 droeg dr. Frank De Paepe de algemene directie van Memisa over aan dr. Elies Van Belle. Dr. Van Belle startte in 2012 bij Memisa als medisch adviseur en leidde tussen 2017 en 2020 als manager het departement Development & Funding.

Management team

De leiding beoogt een collaboratieve managementstijl: zo is er een harmonische samenwerking en de taakopdeling tussen de verschillende managers en de medewerkers van de afdelingen staat centraal. Door nauw overleg tussen de directie in Brussel en de operationeel directeur van de nationale vertegenwoordiging van Memisa in DR Congo, versterken beide landen elkaar en ontstaat er een leerrijke dynamiek.

De samenwerking met Artsen Zonder Vakantie en de vele stakeholders voor de uitvoering van het gezamenlijk vijf-jarenprogramma met financiering van DGD vraagt geregeld overleg. De aanbevelingen van de externe evaluatie in 2019 kregen bijzondere aandacht in de reflectie rond verdere perspectieven van samenwerking.

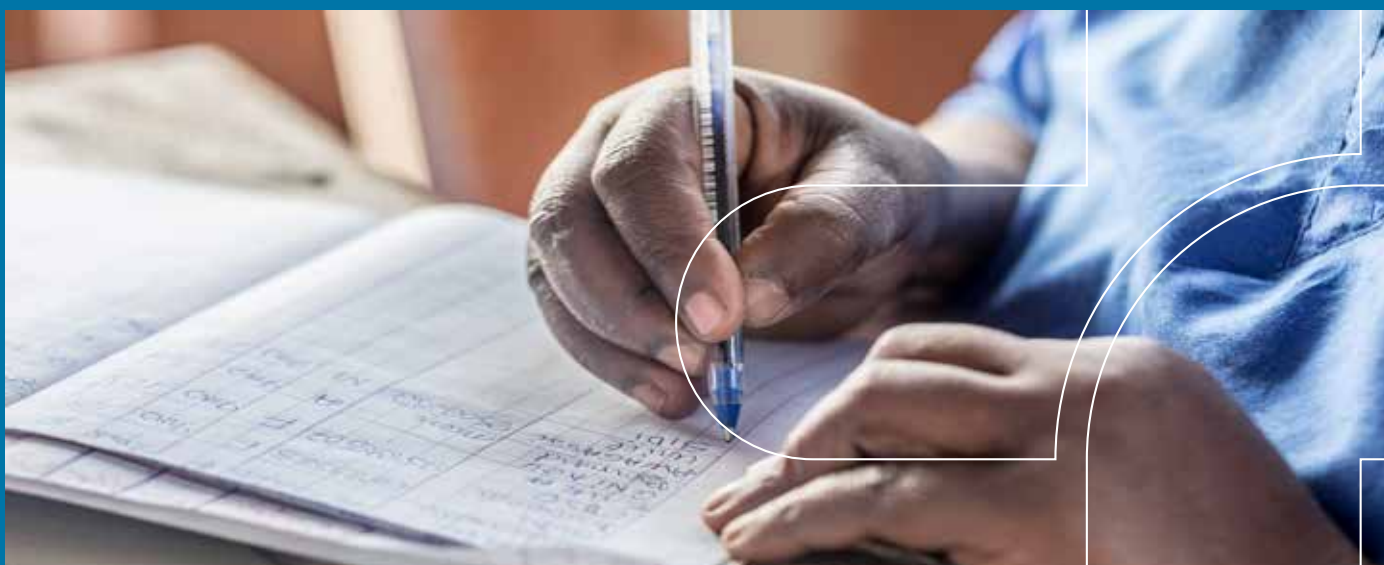
Raad van bestuur

Zoals elke vzw heeft Memisa een algemene vergadering (AV), die jaarlijks bijeenkomt en waarvan de bevoegdheden door de statuten van de organisatie worden bepaald. De AV kiest de leden van de raad van bestuur, die het beleid en de strategie van Memisa uittekent op lange termijn. De leden van de raad van bestuur oefenen hun engagement volledig vrijwillig en onbetaald uit. Frank De Paepe nam in 2020 het voorzitterschap over van Frans Polman.

HR

Sinds september 2020 heeft Memisa een afzonderlijke afdeling Human Resources (HR) en valt deze niet meer onder het departement Administratie en Financiën. Dit was noodzakelijk omwille van de groeiende HR-behoeften zowel in Brussel, als in DR Congo, Burundi en Guinee. De HR-afdeling bestaat uit 5 personen. Naast de vele HR-uitdagingen die in 2020 werden geïdentificeerd, streeft dit departement naar interne coherentie en externe consistentie wat betreft de waarden van Memisa, zowel op het hoofdkantoor, als in de partnerlanden. Want voor Memisa is het essentieel dat onze waarden niet alleen tot uiting komen in relatie tot onze partners en de begunstigen van onze projecten, maar ook met betrekking tot het personeel.

Memisa telt 27 personeelsleden in Brussel, 8 internationale expats en een veertigtal lokaal tewerkgestelde personeelsleden.

Risicobeheer

Memisa beschouwt risicobeheer niet als een aparte activiteit, maar bouwt dit structureel in in al haar processen en activiteiten.

Risicomanagement zien we als de competentie om risico's te minimaliseren en opportuniteiten te maximaliseren. Zo bemoeilijkt COVID-19 onze acties in België, Afrika en India fors, maar tegelijkertijd kan de pandemie meer begrip teweegbrengen voor het belang van de ondersteuning van gezondheidssystemen en het bevorderen van solidariteit.

Memisa focust zich op de risico's die er mogelijk kunnen toe leiden dat de vooropgestelde doelstellingen uit het strategisch plan niet of onvoldoende worden gerealiseerd. Uit een risicoanalyse (bijgestaan door EY) in 2018 kwamen volgende belangrijkste risico's naar voren:

- + Risico op het wegvallen van middelen waardoor Memisa haar taken niet meer kan uitvoeren.
- + Risico dat de realisatie van de strategische en operationele doelstellingen onvoldoende gemonitord worden (onder meer door de moeilijke objectieve meting van de indicatoren).
- + Risico dat de inhoudelijke kwaliteit van de projecten/programmawerking niet gerealiseerd wordt waardoor de voorgestelde doelstellingen niet gehaald worden.
- + Risico dat data onvoldoende beveiligd zijn, mede door de vele manuele toepassingen en handelingen.
- + Risico op onvoldoende globale visie op IT waardoor er geen uniforme werking is, waardoor iedereen zelf oplossingen/toepassingen zoekt en gebruikt.
- + Risico op calamiteiten in de partnerlanden of met medewerkers waardoor projecten niet (meer) gerealiseerd worden en de doelstelling van de projecten niet gehaald worden.
- + Risico dat omwille van niet correcte toepassing van de procedures wat betreft archivering, boekhoudkundige stukken verloren gaan.

Memisa onderneemt uiteenlopende acties om deze risico's terug te dringen. Zowel in het midden als aan het einde van haar programma voert Memisa externe evaluaties uit. Voor het programma 2017-2021 vond de tussentijdse evaluatie plaats in 2019 en is de eindevaluatie voorzien voor 2021. Voorts hanteren zowel Finances, HR als de andere departementen procedures die de transparantie en

In 2021 gaat een interne werkgroep digitalisering van start die de evoluties binnen dit domein opvolgt en zich onder meer zal buigen over de risico's en opportuniteiten verbonden aan databeheer.

uniformiteit verhogen. In 2021 gaat bovendien een interne werkgroep "digitalisering" van start die de evoluties binnen dit domein opvolgt en zich onder meer zal buigen over de risico's en opportuniteiten verbonden aan databeheer.

Memisa is voor 80% afhankelijk van subsidiërende overheden en een reeks andere technische- en financiële partners om haar activiteiten te kunnen realiseren. Dit vergt een degelijke en zorgvuldige rapportering van de huidige programma's naar deze partners toe en een alerte houding met het oog op een hernieuwing.

Tenslotte baart de beslissing van de Vlaamse regering om duolegaten af te schaffen vanaf 1 juli 2021 Memisa en andere ngo's veel zorgen aangezien dit een succesvolle en maatschappelijk belangrijke bron van financiering betekent voor de sector.

Financiën

Resultatenrekening

	2018	2019	2020
DIRECTE OPBRENGSTEN	10 905 823	13 075 659	18 296 805
Private Bronnen	2 611 835	2 938 491	2 815 029
Particuliere giften	1 598 556	1 305 902	1 199 968
Giften stichtingen/bedrijven	425 648	702 392	647 627
Giften ziekenhuizen	328 044	338 184	243 565
Legaten	259 587	592 014	723 869
Publieke bronnen	8 293 987	10 137 168	15 481 776
subsidies Belgische overheid	4 449 000	4 416 339	4 293 927
Subsidies EU	3 429 938	5 526 769	11 029 237
RDC Pro DS	3 429 938	4 916 055	9 493 041
Burundi (C1+C2)		541 119	1 269 365
Mauritanie		69 595	118 260
Guinée			148 571
Andere subsidies, waaronder:	415 049	194 060	158 612
Gemeenten, provincies, gemeenschappen etc.	50 353	1 219	6 141
DIRECTE KOSTEN	10 363 775	-11 830 560	-17 644 462
Totaal projectkosten, waaronder	9 084 892	-10 415 189,89	-16 371 280,00
1) kosten projecten in RDC	5 578 581	-7 704 048	-11 509 045
2) kosten projecten in Burundi	268 214	-456 524	-1 104 984
3) kosten projecten in Benin	570 189	-616 977	-601 893
4) kosten projecten in Guinee	260 110	-164 476	-197 368
5) kosten projecten in Mauritanië	201 697	-215 123	-240 570
6) kosten projecten in Indië	206 395	-319 030	-147 529
7) kosten projecten in Congo Brazzaville	168 608	-	-
8) kosten voor projecten in België	2 292 221	-1 793 030	-2 662 987
Totaal andere directe kosten	1 278 882	-1 415 371	-1 273 182
DIRECT RESULTAAT	542 048	1 245 099	652 343
INDIRECTE OPBRENGSTEN	342 555	124 373	1 324 424
1) financiële opbrengsten	262 555	56 846	90 713
2) subsidies tewerkstelling	80 000	67 526	78 000
INDIRECTE KOSTEN	-962 442	-681 898	-1 878 188
INDIRECT RESULTAAT	-619 887	-557 525	-553 764
RESULTAAT	-77 840	687 573	98 579

In 2020 boeken we een positief resultaat van 98.579 euro. Dit positief resultaat helpt Memisa een werkreserve op te bouwen om de continuïteit van de programma's te kunnen garanderen en de opstart van nieuwe programma's te kunnen voorfinancieren, om haar eigenheid te vrijwaren.

	2019	2020
% Overhead netto zonder gerecupereerde kosten	5,5%	9.8%
% Kost fondsenwerving inclusief de personeelskosten	6,8%	10.1%

Op het gebied van belangrijkste ratio's is een stijging waar te nemen ten gevolge van een lager resultaat alsook investeringen in fondsenwerving.

Balans

	2019	2020
Activa	29 345 983	22 758 956
Vaste activa	509 651	481 664
Terreinen en gebouwen	433 574	422 000
Installaties, machines en uitrusting	17 699	7 168
Meubilair en rollend materiaal	15 651	13 379
Financiële vaste activa	42 727	39 117
Vlottende activa	28 836 332	22 277 291
Vorderingen op ten hoogste een jaar	23 307 858	13 879 039
Geldbeleggingen	1 906 984	1 062 099
Liquide middelen	3 616 213	7 331 547
Overlopende rekeningen	5 277	4 606
Totaal passiva	29 345 983	22 758 956
Eigen vermogen	6 005 784	6 104 351
Kapitaal	1 073 486	1 073 486
Reserves	4 932 298	5 030 865
Vreemd vermogen	23 340 198	16 654 605
Schulden op ten hoogste één jaar	1 065 708	579 649
Overlopende rekeningen	22 274 490	16 074 955

Het balanstotaal van Memisa is gedaald ten opzichte van 2019. Dit is voornamelijk de weerspiegeling van het uitvoeren van de lopende programma's. Naarmate dat we hiermee vorderen, dalen automatisch ook de uitstaande vorderingenposten van Memisa tegenover de subsidiërende overheden voor de resterende programmajaren, alsook hun tegenwaarden in de passiva. De vaste activa worden tegelijkertijd afgeschreven, zonder dat er nieuwe zijn bijgekomen.

Aan passiva kant, worden de bestemde fondsen aan-gezuiverd met bovenvermelde winst van 98.579 euro.

Verantwoording van de toepassing van de waarderingsregels

Vermits uit de balans van 2020 en uit de resultatenrekening van de laatste twee opeenvolgende boekjaren geen overgedragen verlies blijkt, is dit punt niet van toepassing.

Gebruik van financiële instrumenten

Memisa gebruikt geen financiële instrumenten die betekenis hebben voor de beoordeling van haar activa, passiva, financiële positie en resultaat. Volgende punten zijn dan ook niet relevant voor de organisatie:

- de doelstellingen en het beleid van de vereniging inzake de beheersing van het financieel risico, met inbegrip van haar beleid inzake hedging van alle belangrijke soorten voorgenomen transacties waarvoor hedge accounting wordt toegepast, als ook
- het door de vereniging gelopen prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, en kasstroomrisico.

Dit was 2020...

Hartelijk bedankt aan alle donateurs, partners en vrijwilligers voor de steun en het vertrouwen. Samen bouwen we ook in 2021 verder aan een gezonde toekomst voor de meest kwetsbaren!

Samen met

Partners

JAARVERSLAG 2020

BEKIJK ONS JAARVERSLAG ONLINE OP:
www.memisa.be/jaarverslag

België
partner in ontwikkeling

EUROPESE UNIE
Europees Fonds voor regionale ontwikkeling